

Språkmanual för tvåspråkiga kommuner

Kommunerna utgör grundenheten för den språkliga indelningen. Kommunerna är antingen enspråkiga eller tvåspråkiga. Genom förordning av statsrådet bestäms vart tionde år på grundval av den officiella statistiken vilka kommuner som är tvåspråkiga och vilket majoritetsspråket är, samt vilka kommuner som är enspråkigt finska eller svenska. En kommun är tvåspråkig om kommunen har både finskspråkiga och svenskspråkiga invånare och minoriteten utgör minst åtta procent av invånarna eller minst 3 000 invånare. En tvåspråkig kommun blir enspråkig, om minoriteten består av färre än 3 000 invånare och minoritetens andel har sjunkit under sex procent.

Enligt språklagen (6.6.2003/423) kan en kommun frivilligt ansöka om att bli tvåspråkig. En kommun som är frivilligt tvåspråkig är förpliktad att följa de bestämmelser i språklagen som berör tvåspråkiga kommuner.

Följande bestämmelser gäller för tvåspråkiga kommuner (paragraferna hänvisar till språklagen om inte annat är utskrivet):

1. SERVICE

Kundtjänst, allmänt

- I en tvåspråkig kommun ska service finnas tillgänglig på både finska och svenska på lika grunder. Kommunen skall både i sin service och i annan verksamhet utåt visa att den använder båda språken. Kommunen skall i kontakter med enskilda individer eller juridiska personer använda deras eget språk, om den vet vilket det är eller utan oskäligt besvär kan få reda på det, alternativt använda både finska och svenska (23 §).
- Kunden avgör vilket språk han eller hon skall få service på (10 §).
- Service på lika grunder innebär inte att servicen bör anordnas på samma ställe och överallt i lika stor utsträckning. Service kan ges på olika språk vid olika service- och verksamhetsställen. Service kan ges i huvudsak bara på det ena språket på ett verksamhetsställe där endast en språkgrupp anlitar servicen.

Bildning och kultur

- Både en- och tvåspråkiga kommuner är skyldiga att ordna förskoleundervisning och grundutbildning för sina invånare på deras modersmål. Om kommunen inte har en skola/förskola på det andra språket, kan kommunen köpa undervisningstjänster av en annan kommun eller privat anordnare. Kommunen är skyldig att beakta de olika språkgruppernas behov gällande morgon- och eftermiddagsverksamhet. (Lagen om grundläggande utbildning (1288/1999) 4 § och (628/1998) 48 b §)
- Både en- och tvåspråkiga kommuner ska se till att service inom barndagvården ges på barnets modersmål, då det är finska, svenska eller samiska (lagen om barndagvård (875/1981) 11 § 2 mom.).
- I tvåspråkiga kommuner ska vardera språkgruppens behov gällande biblioteks- och informationstjänster beaktas på enahanda grunder (bibliotekslagen (904/1998) 3 §)

Social- och hälsovård

- Tvåspråkiga kommuner ska ordna hälso- och sjukvård på finska och svenska så att klienterna eller patienterna blir betjänade på det språk de väljer. Enspråkiga kommuner behöver ordna vård endast på kommunens språk. (hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) 6 §)
- Alla kommuner är skyldiga att följa lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992), enligt vilken klientens modersmål ska beaktas i mån av möjlighet. Bestämmelser om patientens och klientens rätt att använda, bli hörd och få expeditioner på finska eller svenska samt om hans eller hennes rätt till tolkning vid användningen av dessa språk hos myndigheterna finns i 10, 18 och 20 § i språklagen (423/2003).

Enligt lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) 4§ ska klientens modersmål beaktas gå socialvård ges. Dessutom hänvisar klientlagen till socialvårdslagen (430/2003), som i 4 § konstaterar att man ska beakta den språkliga bakgrunden då socialvård ges.

Samhälle, teknik, miljö

Tillgången till tvåspråkig service och information bör garanteras i en tvåspråkig kommun. Detta är speciellt viktigt inom samhälle, teknik och miljö (vatten-, avlopps-, avfallshanterings-tjänster, bygglovsärenden, miljö- och marktäktstillstånd), där kommuninvånaren inte har några alternativa möjligheter att köpa tjänsterna på annat håll.

Skyltning och konsumtionsnyttigheter

- I en tvåspråkig kommun ska texten på skyltar, trafikmärken och andra motsvarande anslag som riktar sig till allmänheten och som kommunen sätter upp finnas på finska och svenska, om man inte enligt internationell praxis använder enbart ett utländskt språk eller om det inte är fråga om en enspråkig verksamhetsenhet (33 §).
  - Om en kommun blir tvåspråkig till följd av en kommunindelning gäller följande:
    - Enspråkiga skyltar med gatunamn och vägnamn kan fortfarande användas på det område i kommunen som tidigare var enspråkigt.
    - Andra skyltar och anslag som myndigheterna satt upp ska göras tvåspråkiga senast inom två år efter det att ändringen i kommunindelningen trädde i kraft. Texten på de vägmärken och trafikordningar som avses i vägtrafiklagstiftningen ska göras tvåspråkiga senast inom fem år efter det att ändringen i kommunindelningen trädde i kraft.
- Produktinformation (produktnamn, varudeklaration, bruksanvisning eller varningstext) ska finnas på båda språken i en tvåspråkig kommun (34 §).

Kommunala bolag och köptjänster

- Kommunala affärsverk och tjänsteproducerande bolag där en eller flera tvåspråkiga kommuner har bestämmanderätt skall betjäna och informera allmänheten på finska och svenska i den omfattning det behövs med tanke på verksamhetens art och på ett sätt som enligt en helhetsbedömning inte kan anses oskäligt för bolaget. Dessutom skall affärsverken och bolagen iaktta vad som separat föreskrivs om språklig service i deras verksamhet. (24 §)
- De språkliga rättigheterna skall också beaktas när kommunens tjänster anordnas genom avtal om köp av tjänster. Om en kommun överför offentliga uppgifter på en enskild, ska kommunen se till att den som tar emot uppgifterna förbinder sig att ge klienterna den språkliga service som de har rätt till. Om en offentlig förvaltningsuppgift genom lag eller med stöd av lag hör till en enskild, gäller för denne vid skötsel av uppgiften det som i språklagen sägs om myndigheter. (25 §)

2. FÖRVALTNINGEN

Intern organisering

1 en tvåspråkig kommuns förvaltningsstadga skall ingå behövliga bestämmelser om hur invånare som hör till olika språkgrupper skall få service på enahanda grunder i kommunen (Kommunallagen 50 § 2 mom.). Ta exempelvis ställning till följande frågor:

- Hur beaktas i kommunen att finska och svenska är Finlands nationalspråk?
- Hur uppfylls vars och ens rätt att hos myndigheter i egen sak använda sitt eget språk?
- Hur tryggas vars och ens rätt att få expeditioner på sitt eget språk?
- Hur tillgodoses de två befolkningsgruppernas möjligheter att erhålla tjänster på det egna språket enligt lika grunder?
- Hur tillgodoses kommunens finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder?

Se Kommunförbundets mall för förvaltningsstadga: <http://www.kommunerna.net/sv/databanker/nyheter/2016/Sidor/2016-06-09-forvaltningsstadga.aspx>

Tjänstemännens och personalens språkkunskaper

När en tjänsteinnehavare eller annan personal anställs ska man förvissa sig om att den som anställs har sådana språkkunskaper som arbetsuppgifterna kräver (Lag om språkkunskap som krävs av offentligt anställda (424/2003) 3 §). Språkkunnig personal ska finnas där språkkunskaperna behövs i praktiken, t.ex. bland de som utför inom informations- eller räddningsuppgifter.

Kommunen kan ställa upp behörighetsvillkor gällande personalens språkkunskaper antingen i förvaltningsstadgan eller när en tjänst inrättas. Kommunen ska se till att språkkunskaperna upprätthålls, bl.a. genom utbildning. Genom att satsa på personalens språkkunskaper är det möjligt att spara i tolknings- och översättningskostnader.

Bildningsväsendets administration:

Tvåspråkiga kommuner måste inom undervisningsförvaltningen tillsätta separata organ för vardera språkgruppen eller ett gemensamt organ med särskilda sektioner för vardera språkgruppen. Medlemmarna i organen/sektionerna skall väljas bland personer som tillhör respektive språkgrupp (enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet). (kommunallagen (365/1995) 16 § 2 mom.)

Dokument- och informationshantering

	Enspråkig	Tvåspråkig
Service	kommunens språk	båda språken, personens eget språk ¹⁾
Hörande	kommunens språk ²⁾	partens eget språk ¹⁾
Brev, kallelser, meddelanden	kommunens språk	mottagarens eget språk ¹⁾ eller båda språken
Handläggning i förvaltningsärenden	kommunens språk ⁵⁾	handläggningsspråk ³⁾
Mötesspråk	kommunens språk	båda språken
Protokoll		
Fullmäktige	kommunens språk	båda språken ⁶⁾
Övriga organ, tjänsteinnehavare	kommunens språk	kommunen beslutar ⁷⁾
Partsärende	kommunens språk	handläggningsspråk ³⁾
Protokollsutdrag	kommunens språk ²⁾	protokollsspråk ⁴⁾
Information, kungörelser och offentliga anslag	kommunens språk	båda språken ⁸⁾

- 1) Med en persons eget språk avses det språk personen väljer eller den juridiska personens protokollspråk.
- 2) Var och en har rätt att använda och bli hörd på sitt eget språk i ett ärende som myndigheten tar initiativ till och som direkt gäller grundläggande rättigheter för den enskilde eller någon som står i hans eller hennes vård eller om myndigheten ålägger en skyldighet. I fall som dessa ska myndigheten se till att tolkning ordnas och på begäran översätta beslutet.
- 3) Som handläggningsspråk ska myndigheten välja partens eget språk. Om det finns flera parter ska myndigheten besluta om handläggningsspråket med beaktande av parternas språkliga rättigheter. Om valet inte kan göras på basis av ovanstående måste majoritetsspråket i kommunen väljas. Myndigheten ska självmant ta reda på vilket språk en person använder.
- 4) I ett partsärende ska protokollsutdraget ges för kännedom på handläggningsspråket. Om handläggningsspråket är ett annat än partens språk har parten rätt att på begäran få en översättning av beslutet.
- 5) Myndigheten kan med beaktande av partens rätt och fördel besluta att ett annat språk ska användas.
- 6) Protokollet ska översättas så att kommuninvånarna har tillräckligt med tid att sätta in sig in i besluten innan besvärstiden går ut, helst några dagar efter att det officiella protokollet blivit klart.
- 7) Beslut fattas av kommunen med beaktande av att de förtroendevaldas möjlighet att fullgöra sina uppgifter ska tryggas och kommuninvånarnas behov av information tillgodoses.
- 8) Kravet innebär inte att de svensk- och finskspråkiga versionerna måste vara helt lika, omfattningen bör avgöras på basis av sakinnehållet. Huvudsaken är att det viktigaste innehållet finns på båda språken.